

Vilde dværge fra Irland går

Svend og Jytte Bak kan i år fejre 10-årsjubilæum som avlere af de små dexterkøer

TEKST: THOMAS VANG NIELSEN
tvn@herningfolkeblad.dk

FOTO: FLEMMING HANSEN
flh@herningfolkeblad.dk

IKAST I år skal alle nyfødte på Lægdsgårdsvej 6 i Ikast have et navn, der begynder med J.

Sidste år var begyndelsesbogstavet I.

Og sådan kan man gå 10 år tilbage til generation A, hvor ægteparret Svend og Jytte Bak begyndte at avle.

Der er naturligvis tale om dyrehold...

27 køer af racen Dexter går rundt på landejendommen, der ligger mellem Ikast by og Herningmotorvejen.

På en dag hvor solen skinner, og køerne guller lystigt af det friske græs på markerne, glemmer man hurtigt bilernes susen i baggrunden.

Dexter er verdens mindste kvægrace med en gennemsnitlig vægt på 300-350 kilo for en ko.

Det er cirka halvdelen af en almindelig dansk sortbroget malkeko.

Fruen ville have de små køer

70-årige Svend Bak er uddannet landmand og har været kvægavler siden 1973.

De fleste af årene med malkekøer.

At det nu er dextere, der muher rundt, kan tilskrives fru i huset.

Midt i 1990'erne så Jytte Bak, den lille ko-race på Landsskuet og forelagde straks ønsket om, at sådan nogle ville hun også have engang.

For at være godkendt til dyrskuer, må dexterkøerne højest være 108 centimeter høje, og tyrene må være 117 centimeter.

- De passede lige til mig.

Jeg er 152 centimeter høj, og vi havde malkekøer dengang. De var så store i forhold til lille mig, så jeg ville gerne have nogle dextere, fortæller

64-årige Jytte Bak, mens hunden Bosco lunter rundt ved hendes side.

25 kæmper på prøve

Men det lå ikke i kortene, at der skulle være andet på gården end malkekøer lige foreløbig.

Så tiden gik, og kalenderen skrev 2007, da parret opstartede Hessellunds Dexter.

Året efter blev de sidste malkekøer solgt.

Derefter prøvede Svend Bak også kræfter med 25 køer af racen Simmental. De er nogle ordentlige basser, hvor køerne ofte vejer omkring et ton, og tyrene når op på 1600 kilo.

- Simmentalerne var for tunge og store til os. Vores marker er lerjord, og de træder det hele op. Så nu har vi kun dextere, fortæller landmanden, hvis jord grænser op til Herning Kommune.

En enkelt af matriklerne ligger dog på den anden side af kommunegrænsen.

De fleste af gårdens marker og stalde er bortforpagtet, men der er stadig reserveret lidt til avlsarbejdet med de små køer.

Irske dværge

Dexterkvæget stammer oprindeligt fra den sydvestlige del af Irland. Ligesom Kerrykvæget stammer det fra den oprindelige vilde irske dværgekvegrace, og i dag er der et tæt slægtsforhold mellem de to racer. Det er vanskeligt præcist at bestemme, hvornår disse små køer først viste sig på scenen, men det er bemærkelsesværdigt, at knogler fra tamkvæg, der blev fundet ved udgravninger af tidlig kristen bosætning i Irland, har samme størrelse som den moderne Dexter.

Dyrene er yderst hårdføre og kan uden problemer gå ude året rundt selv under de strengeste klimatiske engelske forhold.

Mange mål ved avl

I Ikast går en lille gruppe kalve og en enkelt ko på en lille fold, som grænser op til hækken og familien Baks græsplæne.

- Det er hyggeligt. Det er lige sådan, jeg ønskede mig det, da jeg så dem første gang. Det var det, jeg drømte om, fortæller Jytte Bak og smiler.

○ Det var Jytte Baks idé at holde kvæg af racen Dexter. Køerne bliver lige over en meter høje, og det er fint, mener gårdfruen, der selv måler 152 centimeter.

○ Avlsarbejdet på Hessellunds Dexter kaster en del priser af sig.

de, lårenes udformning og ryggens længde.

- Jeg prøver at gøre mit bedste, når vi avler. Vi importerer sæd fra tyre i England for at undgå indavl i Danmark, og så køber jeg også ind i mellem nye tyre selv, fortæller Svend Bak.

Gode bøffer

Det er dog ikke alle dyrene fra Ikast, der er endt som avlsdyr.

○ Madpakkerne er netop gjort klar til de græsfattige vintermåneder.

Brande-redaktionen: brande@herningfolkeblad.dk
Tlf: 96 26 34 69

tamme rundt ved Ikast

○ Svend Bak har været kvægavler siden 1973. De seneste 10 år har det været med Dexter-kvæg, som han går meget op i at avle så perfekte som muligt.

: tema

LIVET PÅ LANDET

Mens nogle stadig holder fri og nyder varmen mod syd, er der andre, som har tradition for at blive hjemme og arbejde i det ferieramte Danmark.

Det er omdrejningspunktet i Ikast-Brande redaktionens sommer-serie »Livet på landet«, hvor læserne stifter bekendtskab med en række forskellige emner og mennesker.

tede de deres egen pollede tyr samt inseminering, og i 2017 er der brugt to forskellige pollede tyre plus inseminering med sæd fra andre tyre.

Virile Ibrahim

En af køerne har dog horn, men den er gæst på gården i Ikast. Den skal gå sammen med tyren Ibrahim, indtil der er gevinst.

- Ibrahim er født sidste år, fortæller Jytte Bak, der står for navngivningen.

Første generation hed alle noget med A, og kalvene fra 2017 skal hedde noget med J, forklarer hun, mens ægtemanden supplerer:

- Det er Jyttes område. Jeg kan bedst kende dyrene på deres numre, fortæller Svend Bak, der har haft nogle tusinder køer i løbet af årene.

I baggrunden er Ibrahim i gang med sin primære opgave som avlstyr.

Præcist hvem af køerne, det er ved at gå ud over, er svært at se. Det er hurtigt overstået.

Måske var det bare en let træning. Det vil tiden vise.

Flotte Holly er ikke smukkest

Avlsarbejdet har ført til præmier ved Landsskuet i år, hvor der var to dyr med:

Kvien fik 22 point, og koen fik 24 point samt ærespræmie og titlen Landsskuets Bedste Dexter Hundyr.

Den prisvindende ko er nummer 55840-01999. Også kendt som »Hessellunds Holly P«. P står for polled. Svend Bak kalder den for »1999«.

Selv om 1999 vandt på Landsskuet, er det ikke den flotteste på gården, hvis man spørger landmanden.

- Den her er den mest perfekte, siger Svend Bak og rækker hånden ud mod ko 2006 - med navnet Izza. Den har de flottest former og benstilling, uddyber han.

Men Izza har ikke haft held til at få kalve, og det må man sige, er en temmelig vital del af avlsarbejdet.

Så trods sin skønhed, var Izza ikke kvalificeret til at blive bedømt ved Landsskuet.

Men nye generationer kommer til, så med tiden skal der nok ske en udvidelse af medaljevæggen hos Hessellunds Dexter.

Enkelte er endt som gode bøffer i Italien og Tjekkiet.

- Kødet er meget mørt, fordi det har korte fibre, forklarer Svend Bak.

Dexter-racen kom til Danmark i 1986 som kødkvæg. I 2005 fandtes der 1632 renracede dyr på 213 besætninger, i 2007 var der 1885 dyr og seneste optælling fra maj 2017 viser 4940 dextere i Danmark.

Heraf 27 på gården i Ikast: 10 køer, fire løbekvier, seks kviekalve, en ungtyr, firetyrekalve og to avlstyre. De fleste af køerne på marken hvor Svend Bak viser rundt er uden horn. Det kaldes at være polled.

Det er den variant, som Svend og Jytte Bak helst vil avle videre på.

Så i 2014 begyndte de at inseminere nogle af dyrene med sæd fra tyre uden horn. I 2016 benyt-

○ Avlstysten »Whitstone Phoenix« fra England har leveret sæd til en af køerne i Ikast. Kalven blev meget vellykket, og den er allerede solgt til andre avlere.

○ Jytte Bak har givet alle køerne navne, men Svend Bak husker bedst dyrene på deres numre i de gule øremærker.